

Prawa dzieci

Dziecko bez odwagi jest jak niebo bez gwiazd.

Tematy	prawa dziecka, prawa człowieka — ogólnie, edukacja
Stopień trudności	poziom 2
Wielkość grupy	dowolna
Czas	60 minut
Krótką charakterystyka	<p>W ćwiczeniu tym wykorzystano metodę rankingu diamentowego w celu otwarcia dyskusji na temat Konwencji o Prawach Dziecka. Porusza ono następujące zagadnienia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podstawowe prawa człowieka i specjalne prawa dziecka zawarte w Konwencji o Prawach Dziecka ▪ zobowiązania i obowiązki wynikające z Konwencji ▪ sposób dochodzenia praw
Omawiane prawa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawo do poznania swojej rodziny i zamieszkania z nią ▪ prawo do ochrony przed wyzyskiem ekonomicznym ▪ prawo do specjalnego traktowania w postępowaniu sądowym
Cele	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostarczenie wiedzy na temat Konwencji o Prawach Dziecka ▪ rozwijanie umiejętności krytycznej analizy informacji oraz umiejętności powiązania jej z otaczającą nas rzeczywistością ▪ rozbudzenie poczucia odpowiedzialności, solidarności, sprawiedliwości i równości
Materiały	<ul style="list-style-type: none"> ▪ karty praw — po jednym zestawie na grupę ▪ duży arkusz papieru na plakat do prezentacji ▪ markery ▪ stoły rozstawione w sporej odległości od siebie
Przygotowanie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zajrzyj do uproszczonej wersji Konwencji o Prawach Dziecka i zapisz jej artykuły na dużym arkuszu papieru. Następnie powieś plakat w widocznym miejscu. ▪ Przejrzyj Karty praw i Konwencję. Zdecyduj, które artykuły wywołają najwięcej dyskusji w grupie ćwiczebnej. Weź pod uwagę zagadnienia odnoszące się do grupy lub takie, które będą najbardziej kontrowersyjne. ▪ Przygotuj w osobnych kopertach zestawy Kart praw dla wszystkich małych grup.

TEMATY



DZIECI



PRAWA CZŁOWIEKA



EDUKACJA

STOPIEŃ TRUDNOŚCI

POZIOM 4

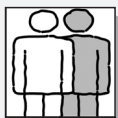
POZIOM 3

POZIOM 2

POZIOM 1

POZIOM 2

WIELKOŚĆ GRUPY



DOWOLNA

CZAS



60 MINUT

Przebieg zajęć

1. Rozpocznij ćwiczenie od przyjrzenia się Konwencji o Prawach Dziecka. Spytaj uczestników, co wiedzą na jej temat. Odwołaj się do przygotowanej wcześniej prezentacji uproszczonej wersji Konwencji i krótko omów jej najważniejsze artykuły.
2. Poproś uczestników, aby podzielili się na grupy 3–4-osobowe. Daj każdej grupie kopertę zawierającą Karty praw.
3. Objasnij metodę rankingu diamentowego. Zadaniem wszystkich grup jest przedyskutowanie dziewięciu praw i ocenienie, jak odnoszą się one do ich życia. Następnie grupy powinny ułożyć kartki w formie diamentu, w zależności od wagi stwierdzenia. Najpierw należy wybrać najważniejsze stwierdzenie i położyć je na stole. Pod nim trzeba umieścić następne dwa równie ważne stwierdzenia, jedno obok drugiego. Pod nimi powinny znaleźć się trzy kolejne dość ważne stwierdzenia, również obok siebie. Czwarty rząd powinien składać się z dwóch stwierdzeń, a piąty z jednego, zdaniem grupy, najmniej istotnego. Ułożone w ten sposób karty ze stwierdzeniami utworzą formę diamentu.
4. Daj grupom 25 minut na dyskusję, ustalenie porządku kart oraz ich ułożenie.
5. Po zakończeniu pracy poproś, aby wszyscy przeszli się po sali i obejrzeni rankingi przygotowane przez inne grupy. Następnie rozpocznij omówienie ćwiczenia z całą grupą.

Omówienie ćwiczenia i ewaluacja

Poproś grupy, by kolejno zaprezentowały rezultaty swojej dyskusji. Następnie spytaj, co uczestnicy sądzą o ćwiczeniu, czy im się podobało i czego się dowiedzieli.

- Czy rezultaty dyskusji w małych grupach są takie same? Jakie da się zauważyć podobieństwa, a jakie różnice?
- Dlaczego ludzie mają różne punkty widzenia?
- Czy po wysłuchaniu wszystkich argumentów któraś grupa chciałaby ponownie przemyśleć sposób uporządkowania stwierdzeń? Które argumenty były najbardziej przekonujące?
- Które prawa nie są na ogół przestrzegane w waszej społeczności?
- Czy w Konwencji brakuje jakichś praw, które, waszym zdaniem, powinny tam się znaleźć?
- Czy uważacie, że dzieciom potrzebna jest ich Konwencja? Dlaczego?
- Jeśli dzieci mają swoją Konwencję, to czy nie powinno się także stworzyć Konwencji dotyczącej młodych ludzi w wieku 18–30 lat?
- Jakie specjalne prawa powinny się znaleźć w takiej Konwencji?
- W jaki sposób dzieci mogą domagać się swoich praw wyrażonych w Konwencji?
- W jaki sposób ludzie domagają się przestrzegania swoich praw?
- Jeśli uczestnictwo w procesach demokratycznych jest jednym ze sposobów egzekwowania praw, to co teraz możecie zrobić, aby domagać się swoich praw w domu, szkole lub klubie młodzieżowym?
- Do kogo dzieci mogą się zwrócić w waszym społeczeństwie, jeśli czują, że ich prawa bądź prawa innych dzieci zostały pogwałcone?

Ważna data

20 listopada
Światowy Dzień Dzieci

Wskazówki dla prowadzących

Więcej na temat metody rankingu diamentowego znajdziecie w rozdziale I., w części pt. *Jak korzystać z Kompas*. Powiedz uczestnikom, że nie ma dobrego lub złego sposobu uporządkowania kart. Powinno się raczej zrozumieć, że różni ludzie mają różne doświadczenia, a w związku z tym różne priorytety, co powinno się uszanować. Mimo to należy jednak próbować osiągnąć konsensus w grupie. W rzeczywistości przecież trzeba ustalać priorytety i podejmować decyzje dla dobra ogółu.

Modyfikacje

Zamiast dziewięciu zapisanych kart możesz dać grupom osiem, a dodatkową — dziewięć — zostawić pustą i pozwolić grupie na zidentyfikowanie dziewiętej samodzielnie.

Włóż karty praw do kapelusza i poproś uczestników, aby po kolei wyciągali sobie po jednej i przez jedną minutę wypowiedzieli się na temat wylosowanego prawa. Zajrzyj do ćwiczenia „Minutkę!” (s. 151), aby dowiedzieć się więcej na temat tej metody. Poproś grupy, aby napisały krótką historijkę lub zaprezentowały scenkę związaną z jakimś wydarzeniem dotyczącym któregoś z artykułów Konwencji. Historyjki lub scenki mogą być oparte na czymś, co uczestnicy usłyszeli lub widzieli w telewizji, w filmie, teatrze lub przeczytali w książce czy czasopiśmie. Przygotowanie scenek pozwoli na przedstawienie zdarzenia i może posłużyć do zaimprovizowania rozwiązań wybranego problemu lub sposobów jego uniknięcia.

Kontynuacja

Zaproście kogoś, kto zna prawa zawarte w Konwencji o Prawach Dziecka i porozmawiajcie z tą osobą. Może to być prawnik, pracownik telefonu zaufania dla dzieci, psycholog dziecięcy lub pracownik Biura Rzecznika Praw Dziecka. Przed tą rozmową przeprowadźcie dyskusję metodą burzy mózgow na temat łamania praw dziecka, jak na przykład przemoc w stosunku do dzieci, wykorzystywanie seksualne, zaniedbanie czy znęcanie się. W czasie rozmowy spróbujcie się dowiedzieć, kto jest odpowiedzialny za opiekę nad dziećmi w waszej wspólnocie lokalnej, na przykład rodzice, policja, telefon zaufania, pracownicy socjalni itp. Spróbujcie się poradzić, co możecie zrobić, gdy jesteście świadkami pogwałcenia praw dziecka, zwłaszcza drastycznego — na przykład sąsiad maltretuje swoje dzieci. Wobec takich sytuacji nie wolno być obojętnym.

Dzieci i młodzi ludzie często czują się dyskryminowani. Jeśli grupa chce zająć się zagadnieniem dyskryminacji, można zaproponować ćwiczenie „Wszyscy równi, wszyscy różni” (s. 270).

Pomysły na wspólne działania

Przeanalizujcie politykę prowadzoną przez dyrekcję szkoły (oraz przejrzycie program nauczania) i sprawdźcie, w jaki sposób szkoła respektuje prawa dziecka zawarte w Konwencji o Prawach Dziecka. Na przykład, czy edukacja ukierunkowana jest na rozwój osobowości, talentu i zdolności dziecka, czy może zbyt duży nacisk kładzie się na przygotowanie do egzaminów. Czy uczniowie mają prawo do wyrażania swojego zdania na temat spraw, które ich dotyczą? Czy bierze się pod uwagę zdanie uczniów? Innymi słowy, czy w szkole funkcjonuje rada szkoły (lub inny demokratyczny organ decyzyjny) i czy działa skutecznie? Czy środki dyscyplinujące stosowane w szkole nie naruszają godności dziecka? Jak szkoła radzi sobie z przemocą i rasizmem? Przedyskutujcie propozycje ulepszeń i działań, które można podjąć, aby poruszyć nurtujące was zagadnienia. Zajrzyjcie do przykładów zawartych w rozdziale 3. pt. *Podjęcie działań* i przygotujcie projekt. Nie spieszcie się z po-

dejmowaniem działań, przemyślcie je dokładnie i oceńcie, jakie konsekwencje mogą spowodować. Należy pamiętać, że atak na nauczycieli czy dyrekcję szkoły niezbyt często przynosi oczekiwane rezultaty. Można przy tym urazić innych.

Dodatkowe informacje

Zajrzyjcie do rozdziału 5. W części dotyczącej dzieci znajdziecie teksty źródłowe, m.in.: tekst Konwencji o Prawach Dziecka, publikowane corocznie dokumenty UNICEF-u na temat sytuacji dzieci na świecie oraz inne publikacje dotyczące praw dziecka.

MATERIAŁY POMOCNICZE

Karty praw

Skseruj poniższe artykuły Konwencji o Prawach Dziecka i rozetnij je.

Uwaga: nie są to dokładne tłumaczenia artykułów Konwencji. Przerobiono je trochę na potrzeby tego ćwiczenia.

Dziecko ma prawo do swobodnego wyrażania swoich poglądów we wszystkich sprawach, które je dotyczą. Poglądy te należy traktować z należną uwagą. Dziecko ma prawo do wolności wypowiedzi.

Prawo dziecka do swobody myśli, sumienia i wyznania powinno być respektowane. Dziecko ma prawo do swobodnego zrzeszania się i wolności pokojowych zgromadzeń.

Żadne dziecko nie będzie podlegało arbitralnej lub bezprawnej ingerencji w sferę jego życia prywatnego, rodzinnego lub domowego czy w korespondencję ani bezprawnym zamachom na jego honor i reputację.

Rodzice ponoszą główną odpowiedzialność za wychowanie i rozwój dziecka.

Dziecko ma prawo do nauki. Państwo powinno uczynić nauczanie podstawowe obowiązkowym i bezpłatnym dla wszystkich dzieci. Dyscyplina szkolna powinna być stosowana w sposób zgodny z godnością dziecka. Nauka powinna być ukierunkowana na rozwijanie osobowości, talentów i zdolności dziecka, na rozwijanie w dziecku szacunku do praw człowieka i podstawowych swobód oraz na przygotowanie dziecka do odpowiedniego życia w wolnym społeczeństwie, w duchu zrozumienia, pokoju, tolerancji, równości i poszanowania środowiska naturalnego.

Dziecko ma prawo do wypoczynku i czasu wolnego, do uczestniczenia w zabawach oraz życiu kulturalnym i artystycznym.

Dziecko ma prawo do ochrony przed wyzyskiem ekonomicznym i wykonywaniem pracy, która może być niebezpieczna dla jego życia i rozwoju. Dziecko powinno być chronione przed wszelkimi formami wykorzystywania seksualnego i nadużyć seksualnych, przed wykorzystywaniem do prostytucji lub innych nielegalnych praktyk seksualnych oraz przed wykorzystywaniem w przedstawieniach i materiałach pornograficznych.

Państwo podejmie wszelkie możliwe kroki w celu ochrony i opieki nad dziećmi poszkodowanymi w wyniku konfliktów zbrojnych.

Każdemu dziecku, które dopuściło się przestępstwa lub zbrodni, powinno być przyznane domniemanie niewinności do chwili udowodnienia winy zgodnie z prawem. Dziecko powinno mieć zagwarantowaną pomoc prawną w przygotowaniu i prezentowaniu jego obrony. Nie wolno zmuszać dziecka do składania zeznań lub przyznania się do winy. Dziecku należy się pełne poszanowanie prawa do prywatności we wszystkich etapach procesowych. Sprawę należy rozpatrywać w sposób dostosowany do wieku dziecka, jego dobra i okoliczności popełnienia przestępstwa. Ani kara śmierci, ani kara dożywotniego więzienia bez możliwości wcześniejszego zwolnienia nie może zostać orzeczona wobec osoby w wieku poniżej osiemnastu lat za popełnione przez nią przestępstwa.